

ΦΡΑΓΚΟΙ ΙΠΠΟΤΕΣ ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ : ΚΑΡΥΤΑΙΝΑ ΚΑΙ ΜΥΣΤΡΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 2018-2019

Γιατί Βυζαντινά κάστρα;

- Γιατί αντιπροσωπεύουν ένα κομμάτι της μεσαιωνικής ιστορίας μας.
- Γιατί συναντάς κάστρα σε όλη την Ελλάδα.
- Γιατί είναι γοητευτική η πεζοπορική προσέγγισή τους.
- Γιατί μας θυμίζουν τα παραμύθια με τα οποία μεγαλώσαμε.
 - **Ακόμα δεν πείστηκες ;**

ΣΤΟΧΟΘΕΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

- Βιωματική μάθηση με εξόρμηση στο φυσικό χώρο της γνώσης
και παράλληλη δραστηριοποίηση των μαθητών σε όλα τα
στάδια του προγράμματος.

- Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία με ανάθεση εργασιών και δραστηριοτήτων που να περικλείουν όλο το μαθησιακό αντικείμενο.
- Να εμβαθύνουν οι μαθητές γνωστικά αλλά και βιωματικά στην ιστορία της Φραγκοκρατίας στην Πελοπόννησο (1204-1262) και στην μετέπειτα Παλαιολόγεια Αναγέννηση.
- Χρήση ΤΠΕ ως υποδομή μάθησης και ως παρουσίασή της (χρησιμοποιήθηκε το ιστολόγιο *otiamecumfero.sch.gr* ως αποθήκη υλικού).

ΤΟΠΟΘΕΣΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ : Φαράγγι Λούσιου, Μυστράς

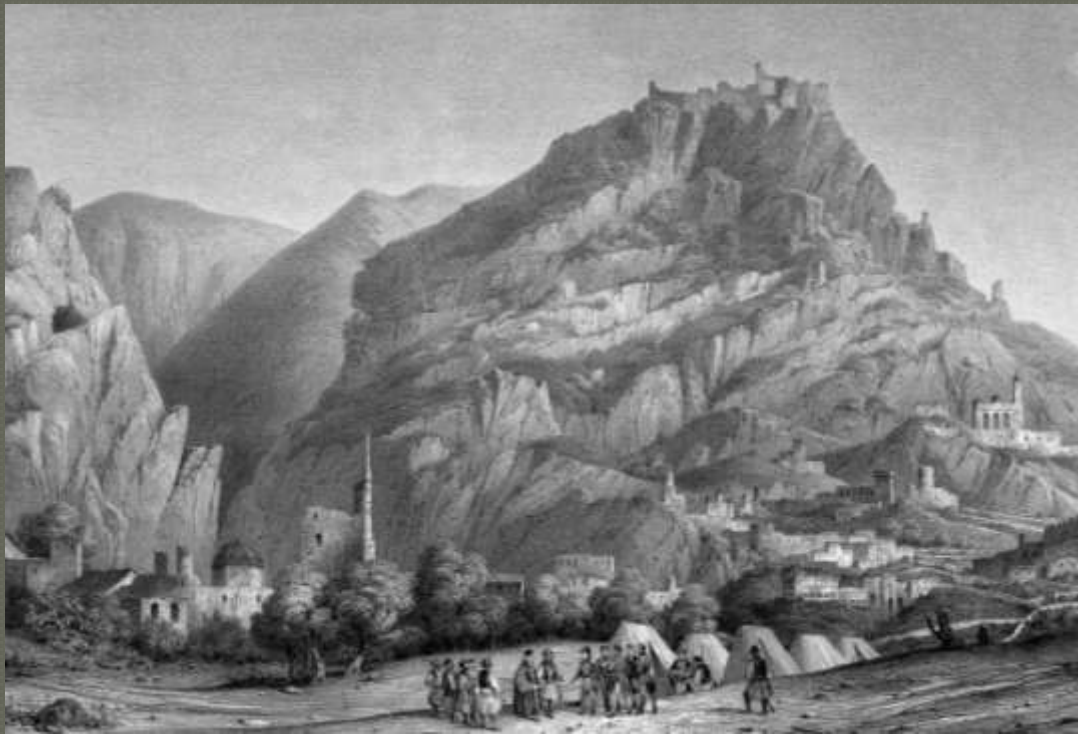

Οι ομάδες !!

- ◉ **Διαβίωση**. Παρουσία σε όλες τις συγκεντρώσεις.
Ορειβατικές δεξιότητες.
- ◉ **Video- Φωτογραφία – Ιστοσελίδα**
 - ◉ **Ιστορία** : Δ' σταυροφορία – Φραγκοκρατία – Βιλεαρδουίνοι – Παλαιολόγοι.
 - ◉ **Φράγκικη αρχιτεκτονική** : κάστρα Καρύταινας – Μυστρά
 - ◉ **Βυζαντινή Αρχιτεκτονική I.**
 - ◉ **Βυζαντινή Αρχιτεκτονική II**

Βυζαντινή Αρχιτεκτονική I - II

- Η ομάδα I έχει τα παλάτια του Μυστρά και τις οικίες.
- Η ομάδα II τη βυζαντινή ναοδομία : σύνθετος εγγεγραμμένος στραυροειδής (Μονή Περιβλέπτου, Αγ. Σοφία) και μικτό σύστημα Μυστρά (Παντάνασσα)

Τι πρέπει να κάνουμε ;

- ◉ Υπομονή!
- ◉ Επιμονή!
- ◉ Να αγαπήσετε το διαφορετικό!
 - ◉ Να συνθέσετε :
 - ◉ Ένα μικρό video.
- ◉ Ένα portfolio με τις εργασίες.
 - ◉ Να τα παρουσιάσετε στο σχολείο και σε ειδική εκδήλωση της Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας.
- ◉ **Πάνω από όλα : δεν πρέπει! Μας αρέσει !!!**

Αυτοί τα κατάφεραν!!!

Ιστορία. Από την αρχή ...

- Αποφασιστική καμπή για την ιστορία του βυζαντινού κράτους αποτελεί η κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους της Δ' Σταυροφορίας στις **13 Απριλίου 1204.**
- Οι λατίνοι κατακτητές αμέσως μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης έσπευσαν να καταλάβουν τα εδάφη που τους είχαν επιδικαστεί με την Partitio Romaniae και να οργανώσουν τις κτήσεις τους σύμφωνα με τα δυτικά φεουδαρχικά πρότυπα. Ένα νέο σύστημα κρατών επρόκειτο να δημιουργηθεί..

Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία το 1204

Πριγκιπάτο της Αχαΐας

- Το Πριγκιπάτο της Αχαΐας ήταν ένα κρατίδιο που δημιουργήθηκε από τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη κατά την Δ΄ Σταυροφορία στα εδάφη της Πελοποννήσου (Μοριάς), τα οποία μοιράστηκαν σε φέουδα μεταξύ των Φράγκων Σταυροφόρων.

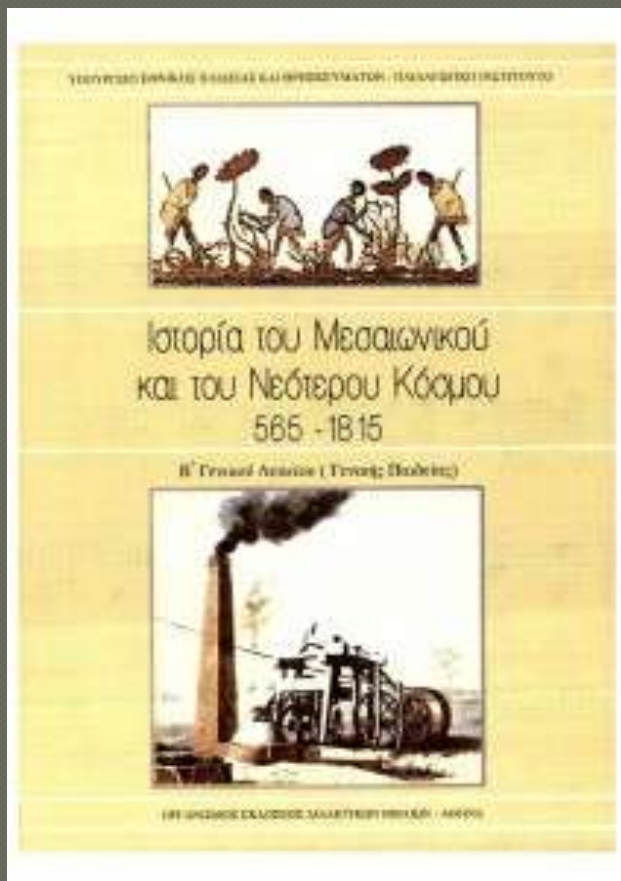
Ήταν ένα κραταιό κρατίδιο, υπό την κυριαρχία των Φράγκων, αρχικά υπό την εξουσία του Γουλιέλμου Σαμπλίτη και στη συνέχεια από τους Βιλλεαρδουίνους.

- Η κατάσταση του πριγκιπάτου άλλαξε πολλές φορές μέχρι το 1452, οπότε και επανήλθε στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία υπό τον Κωνσταντίνο Παλαιολόγο, μετέπειτα αυτοκράτορα του Βυζαντίου, για να περάσει μετά από λίγο στους Οθωμανούς Τούρκους.

Η πρωτεύουσα του πριγκιπάτου ήταν η **Ανδραβίδα**. Κύριο λιμάνι του ήταν η **Γλαρέντζα** ή Clarence (στη θέση Παλαιόκαστρο, δυτικά της σημερινής Κυλλήνης) και σημαντικό του κάστρο ήταν το **Χλεμούτσι** ή Clermont λίγο πιο νότια.

Οι πηγές μας : Το σχολικό βιβλίο

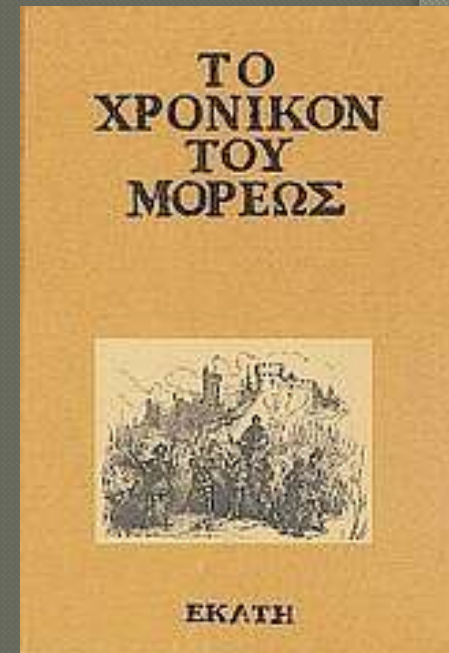
Έλληνες και Φράγκοι Η σχετική ομοιότητα του θεσμού της βυζαντινής πρόνοιας με το δυτικό φέουδο διευκόλυνε την επιβολή της λατινικής κυριαρχίας. Οι προνοιάριοι διέθεταν υπολογίσιμη δύναμη και μπορούσαν να αντισταθούν αντίσταση στους κατακτητές, παραιτούνταν όμως οι περισσότεροι από αυτή και υποτάσσονταν, όταν εξασφάλιζαν την κατοχή των κτημάτων τους. Πάντως, ο πληθυσμός αντιστάθηκε στους Λατίνους κυρίως του σε αρκετές περιπτώσεις, κυρίως εξαιτίας των δογματικών διαφορών. Επίσης, πολλοί ευγενείς κατέφυγαν σε ελεύθερες περιοχές, όπου, με τη συνδρομή των εντοπίων, οργάνωσαν νέα κράτη. Αυτά αποτέλεσαν πόλους συσπείρωσης των δυνάμεων που αγωνίστηκαν για την αποκατάσταση της Αυτοκρατορίας. (σελ. 73)

Το χρονικό του Μωρέως

Το **Χρονικόν του Μορέως** είναι έργο ανωνύμου χρονικογράφου του 14ου αιώνα. Αποτελεί τη σημαντικότερη πηγή για τη φεουδαρχική οργάνωση του πριγκιπάτου της Αχαΐας.

Τα γεγονότα που εξιστορούνται στα χρονικά ξεκινούν από την Α' Σταυροφορία, η οποία αναφέρεται συνοπτικά, και ακολουθεί εκτενέστερη διήγηση της Δ' Σταυροφορίας, της κατάληψης της Κωνσταντινούπολης και κυρίως της κατάκτησης του Μοριά και της ίδρυσης του Πριγκιπάτου από τον Γουλιέλμο Σαμπλίτη (Guillaume de Champlitte).

Ακολουθούν τα γεγονότα της διακυβέρνησης των Γοδεφρείδου Α' και Γοδεφρείδου Β' Βιλλαρδουίνου (Geoffroy de Villehardouin), του Γουλιέλμου Β' Βιλλαρδουίνου (που καλύπτει και το μεγαλύτερο μέρος της αφήγησης) και μετά τον θάνατό του (1278), της διακυβέρνησης των διαδόχων του, των δύο συζύγων της Ισαβέλλας Βιλλαρδουίνου.

Α. Τερζάκη : Η πριγκίπισσα Ιζαμπώ

Η *Πριγκιπέσσα Ιζαμπώ* είναι ένα μυθιστόρημα του Άγγελου Τερζάκη που αναφέρεται στη ζωή της Μεσαιωνικής Μέχρι τις μέρες μας (2013) έχει εκδοθεί είκοσι φορές, επιβεβαιώνοντας ότι είναι ένα από τα δημοφιλέστερα συγγράμματα του συγγραφέα. Στην *Πριγκιπέσσα Ιζαμπώ*, που ήταν το ιστορικό πρόσωπο Ισαβέλλα Α΄ της Αχαΐας των Βιλλ(ε)αρδουίνων, κεντρικό γεγονός αποτελεί η κατάληψη του φραγκικού κάστρου της Καλαμάτας το 1293 από Έλληνες και Σλάβους χωρικούς, με ιστορικό πλαίσιο την πολυτάραχη εποχή της Φραγκοκρατίας. Ο Τερζάκης συνθέτει ένα χρονικό ηρωισμού και αγάπης. Είναι το πιο παραδοσιακό στην κατασκευή του κείμενο του Τερζάκη, ενδεχομένως το πιο εύκολα αναγνώσιμο και εύληπτο, παρότι ογκώδες (564 σελίδες): το βάρος της αφήγησης κλίνει σαφώς προς τη δράση, το μυστήριο και τη περιπέτεια.

Κάστρο Καρύταινας

- Χτίστηκε στα μέσα του 13ου αιώνα (μάλλον το 1245) από τον ξακουστό Γάλλο ιππότη **Γοδεφρείδο ντε Μπρυγιέρ** (Geoffrey de Bruyeres ή de Briel), βαρόνο της Καρύταινας.
- Ο ντε Μπρυγιέρ, γεννημένος στην Ελλάδα, είναι από τις πρωταγωνιστικές φυσιογνωμίες στο *Χρονικόν του Μορέως*.
- Κληρονόμησε την Καρύταινα από τον πατέρα του Ούγκο που στη μοιρασιά της Πελοποννήσου ανάμεσα στους Φράγκους Σταυροφόρους, το 1209, πήρε μία από τις 12 βαρωνίες του Πριγκιπάτου της Αχαΐας.
- Η βαρωνία της Καρύταινας είχε 22 φέουδα.

Κάστρο Καρύταινας

- Τον Ιούλιο του 1289, ολόκληρη η βαρονία της Καρύταινας δόθηκε στην κόρη του Πρίγκιπα της Αχαΐας **Ισαβέλλα Βιλλεαρδουίνου**, τη γνωστή Ιζαμπώ, ως προίκα για το γάμο της με τον Florent d'Hainaut (τον «μισίρ Φλορά» του Χρονικού του Μορέως), ο οποίος έγινε ο νέος Πρίγκιπας της Αχαΐας.
 - Το 1324, ο φρούραρχος του κάστρου δωροδοκήθηκε από τον Βυζαντινό *Επίτροπο Μορέως* **Ανδρόνικο Ασάν Παλαιολόγο** (τον «Ασάνη») και η Καρύταινα κατελήφθη από τους Βυζαντινούς.
 - Ο Ανδρόνικος ήταν ανιψιός του αυτοκράτορα **Ανδρόνικου Β' Παλαιολόγου** και άρχοντας του Μυστρά μεταξύ 1316 και 1322 (πριν ο Μυστράς αναβαθμιστεί σε Δεσποτάτο) και ήταν αυτός που ανέκτησε μεγάλο μέρος της Πελοποννήσου από τους Φράγκους. Το 1318 είχε αποκτήσει με παρόμοιο τρόπο και το κάστρο τη Άκοβας που το αγόρασε από τους Καταλανούς.
 - Το 1458 ή το 1460, το κάστρο το κατέλαβαν οι Τούρκοι χωρίς αντίσταση. Το παρέδωσε ως φρούραρχος κάποιος Σγουρομμάλης Παλαιολόγος.

Κάστρο Καρύταινας

- Το κάστρο έχει επιμήκη τριγωνική σχεδόν κάτοψη και ακολουθεί το ανάγλυφο του εδάφους. Το συνολικό του μήκος είναι περίπου 110μ., ενώ το πλατύτερο τμήμα του, που βρίσκεται στα νότια, φτάνει τα 40μ. Στο κάστρο δημιουργούνται τριγωνικοί ψευδόπυργοι στις γωνίες και ένας ημικυκλικός στο μέσο της μιας πλευράς.
- Η πρόσβαση γινόταν από τη νοτιοανατολική πλευρά του. Μια τοξωτή πύλη σε έναν μικρό περίβολο, που όριζε αυλή, οδηγούσε στην κύρια τοξωτή πύλη και από εκεί μέσω ενός θολωτού διαβατικού στους χώρους του κάστρου.
- Εκτός από τον οχυρωματικό περίβολο που χρησίμευε για την προστασία της κύριας εισόδου, προστατευτικό ρόλο έπαιζε και ένας **πύργος** δεξιά του εισερχομένου, καθώς και ο ψευδόπυργος που σχηματίζεται στο τείχος αριστερά από την πύλη. Για την μεγαλύτερη προστασία των πυλών (κεντρικής πύλης κάστρου και περιβόλου), δοκοί τοποθετούνταν πίσω από τις θύρες όταν αυτές έκλειναν. Η κεντρική δε πρόσβαση στο κάστρο προστατευόταν ακόμη από έναν πετρομάχο.
- Επάνω από την πύλη σώζεται ορθογώνια εσοχή, πιθανόν για το οικόσημο του βαρώνου.
- Πίσω από τον ανατολικό πύργο κολλητά υπάρχει ένας μονόχωρος, ορθογώνιος χώρος, άλλοτε διώροφος, ο οποίος μάλλον ήταν φυλάκιο. Μπαίνοντας, ένας χώρος χρησίμευε ως κινστέρνα (υδατοδεξαμενή)

Κάστρο Καρύταινας

- Πίσω από τον ανατολικό πύργο κολλητά υπάρχει ένας μονόχωρος, ορθογώνιος χώρος, άλλοτε διώροφος, ο οποίος μάλλον ήταν φυλάκιο. Μπαίνοντας, ένας χώρος χρησίμευε ως κινστέρνα (υδατοδεξαμενή).
- Παλιά στο εσωτερικό του κάστρου, σχεδόν στο κέντρο, ορθωνόταν ένας μεγάλος κεντρικός πύργος που δεν σώζεται.
- Σήμερα στο εσωτερικό του κάστρου δεσπόζει, ένα μεγάλων διαστάσεων ορθογώνιο κτήριο, που χρησίμευε ως αίθουσα υποδοχής. Το κτήριο είχε δύο στάθμες, η κατώτερη από αυτές χρησίμευε ως κινστέρνα, ενώ η ανώτερη χωριζόταν σε τρία δωμάτια, το ένα από τα οποία διέθετε και τζάκι.
- Περιμετρικά του τείχους αναπτύσσονται πολλά κτήρια για την διαμονή της οικογένειας του φεουδάρχη.
- **Το τείχος είναι κατασκευασμένο με ντόπιο αργούς λίθους και άφθονο συνδετικό υλικό. Σπάνια παρεμβάλλονται θραύσματα κεραμίδων.** Επιμελέστερη τοιχοποιία έχουν τα πλαίσια των ανοιγμάτων και οι γωνίες.

Πύργος Μαντζουρόγιαννη

Έξω από το κάστρο υπάρχει ο ναός της Παναγίας, σταυροειδής εγγεγραμμένος ναός με εξωνάρθηκα, ένα κτίσμα των αρχών του 19ου αιώνα, γνωστό ως «οικία του Κολοκοτρώνη», και στη βόρεια πλευρά του λόφου, κάτω από το βόρειο προμαχώνα, ένα από τα καλύτερα σωζόμενα στην Πελοπόννησο παραδείγματα οχυρής βυζαντινής κατοικίας, ο επονομαζόμενος πύργος «Μαντζουρανόγιαννη».

ΕΜΥΤ - Σελή Αρχαιολογική Μοναχία - 7^η 2017
 Αξιωματικό Πρωτόκολλο Κτηρίων και Στοιχείων

Καρύταινα

Περιοχές & Τοπίασμα
 1:2500

- Εσολογίες
- Δημόσια Κτήρια
- Εμπόριο

Ο πύργος

Πύργος. Ο πύργος αποτελεί βασικό αμυντικό στοιχείο που είτε συνδέεται με κάποιο ευρύτερο οχυρωματικό σύστημα, όπως την οχύρωση οικισμών και πόλεων, τα φρούρια και τις ακροπόλεις, είτε πρόκειται για ανεξάρτητη κατασκευή. Ο μεμονωμένος πύργος ήδη από την κλασική εποχή μπορεί να λειτουργεί ως παρατηρητήριο-σημείο ελέγχου κομβικών σημείων, αλλά και ως φρυκτωρία, όπου μέσω της οπτικής επαφής με δίκτυο παρόμοιων κατασκευών επιτυγχάνεται η μεταφορά σημαντικών μηνυμάτων.

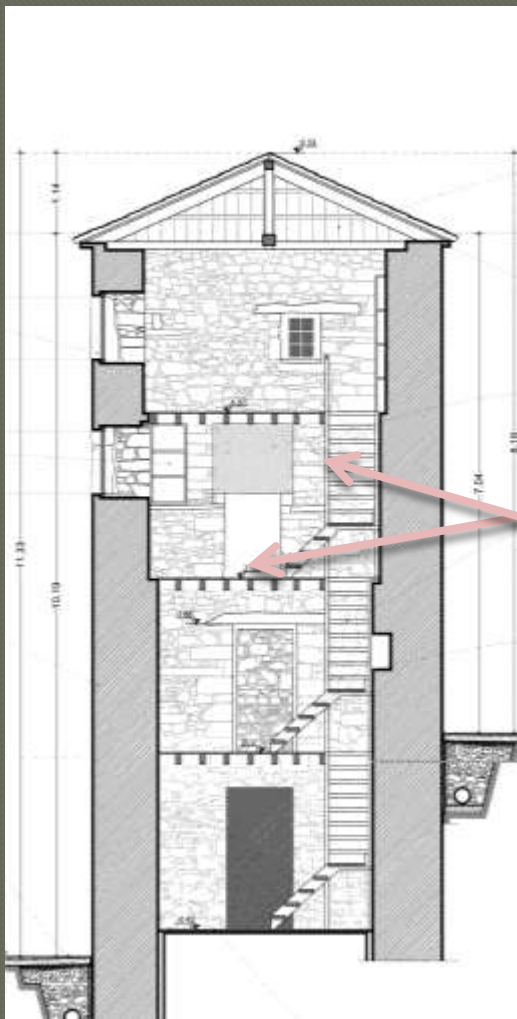
Στο κέντρο του χωριού Πολιτικά της Εύβοιας δίπλα στο ναό της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος υπάρχει ένας επιβλητικός μεσαιωνικός τετράγωνος πύργος.

Ένας πύργος κοντά μας

- ◉ Φράγκικος πύργος που βρίσκεται στην Βραυρώνα, έχει τρεις ορόφους και δώμα με 18 επάλξεις. Στους τοίχους του υπάρχει ενσωματωμένο υλικό από αρχαία οικοδομήματα.
- ◉ Ο πύργος κτίστηκε τον καιρό που η οικογένεια **Δελαρός** ήταν κύριοι του Δουκάτου των Αθηνών (όλο τον 13ο αιώνα και μέχρι το 1308). Οι Δελαρός (de La Roche) ήταν Φράγκοι εκ Βουργουνδίας.
- ◉ Ο πύργος ήταν μέρος ενός δικτύου πύργων που ήταν σε οπτική επικοινωνία μεταξύ τους. Το δίκτυο εξασφάλιζε την άμυνα και την έγκαιρη ειδοποίηση σε περιπτώσεις εχθρικών επιδρομών.
- ◉ Εκτός αυτού, ο πύργος σίγουρα χρησίμευε και για την επιτήρηση των κτημάτων της περιοχής και πιθανότατα ήταν και κατοικία κάποιου τοπικού άρχοντα.

Ο πύργος

Ως προς την διαμόρφωσή του πύργου, οι τοίχοι του είναι αδιάρθρωτοι ή φέρουν αντηρίδες, όπως κυρίως στον βόρειο ελλαδικό χώρο.

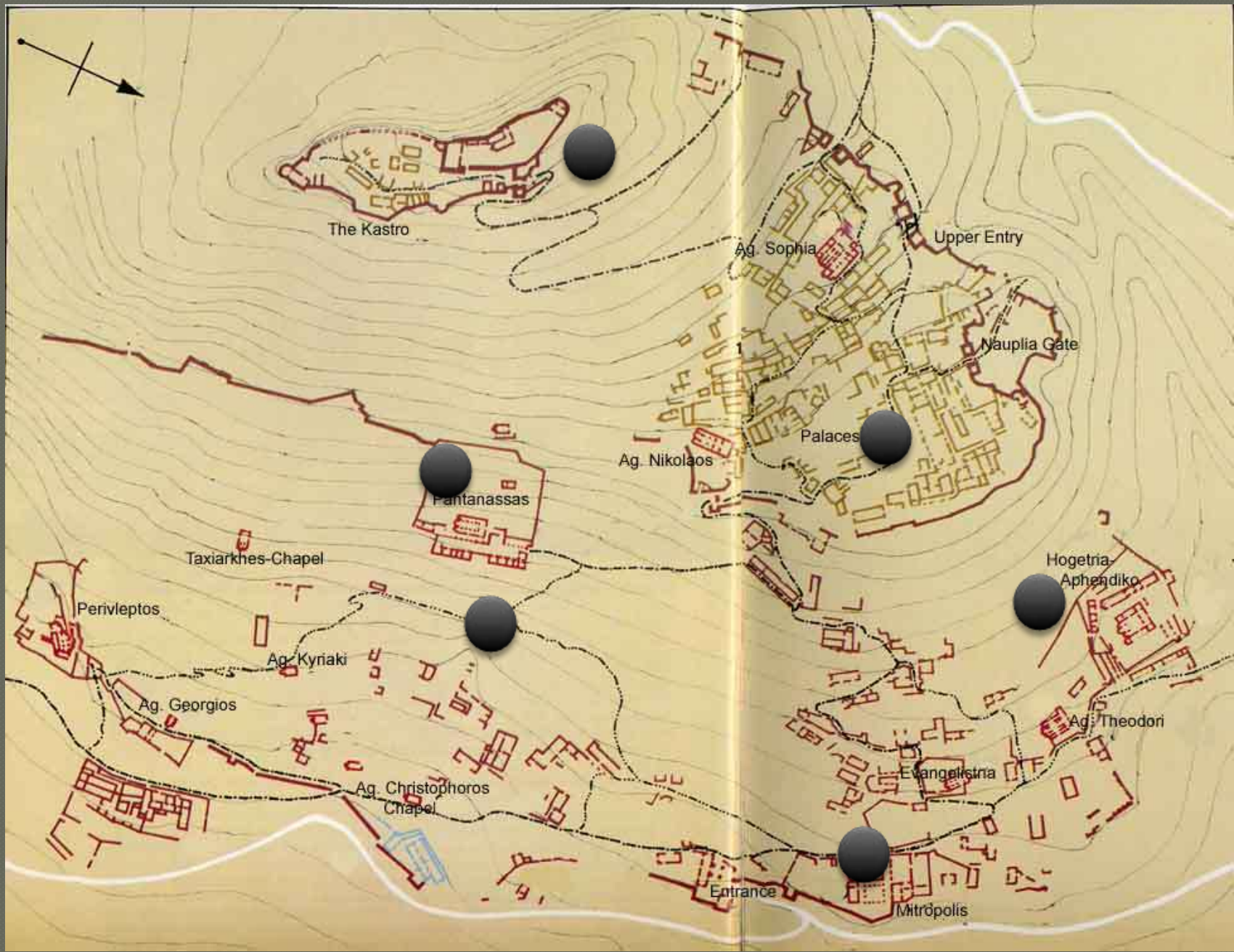
Ο τετράπλευρος πύργος συνήθως διαθέτει παραπάνω από έναν ορόφους. Ο διαχωρισμός μεταξύ των επιπέδων γίνεται είτε από **ξύλινο δάπεδο** επάνω σε δοκούς, είτε από **θόλους που στηρίζονται σε τόξα**. Στις περιπτώσεις των μονών, ο ανώτερος όροφος συχνά διαμορφώνεται σε παρεκκλήσι. Η εσωτερική διαμόρφωση ενός πύργου περιλαμβάνει κυρίως ενιαίους χώρους ανά όροφο. Στο ισόγειο δεν υπάρχουν ανοίγματα για λόγους ασφαλείας. Στο επίπεδο αυτό υπάρχει συνήθως κινστέρνα. Η πρόσβαση στην κύρια είσοδο που βρίσκεται στον όροφο γίνεται με ανασυρόμενη **ξύλινη κλίμακα**, όπως συνήθως και η επικοινωνία μεταξύ των επιπέδων. Στους χαμηλότερους ορόφους ανοίγονται τοξοθυρίδες, ενώ παράθυρα στους ανώτερους ορόφους. Από τις καταχύστρες στο δώμα οι αμυνόμενοι μπορούν να ρίψουν στους εχθρούς πέτρες και άλλα διαθέσιμα υλικά, ενώ ταυτόχρονα να εξαπολύουν τα πυρά τους πίσω από τις επάλξεις.

Μυστράς : Το κάστρο

- Η ακρόπολη διαθέτει διπλή γραμμή άμυνας με δύο οχυρωματικούς περιβόλους ενισχυμένους με τετράγωνους ή κυλινδρικούς πύργους.
 - Στον εξωτερικό περίβολο οδηγεί καμαροσκέπαστη πύλη προστατευμένη από ισχυρό τετράγωνο πύργο, που υψώνεται επάνω από αυτή, τα ερείπια που διακρίνονται στο εσωτερικό του περιβόλου, θα αποτελούσαν τα καταλύματα των στρατιωτών που έδρευαν στην ακρόπολη, αλλά και εγκαταστάσεις στρατιωτικού χαρακτήρα.
- Στη νοτιοανατολική πλευρά του υψώνεται κυκλική βίγλα, από την οποία η φρουρά επέβλεπε την κοιλάδα του Ευρώτα, ενώ κοντά σε αυτή μεγάλη στέρνα ικανοποιούσε τις ανάγκες των στρατιωτών σε πόσιμο νερό.

Μυστράς

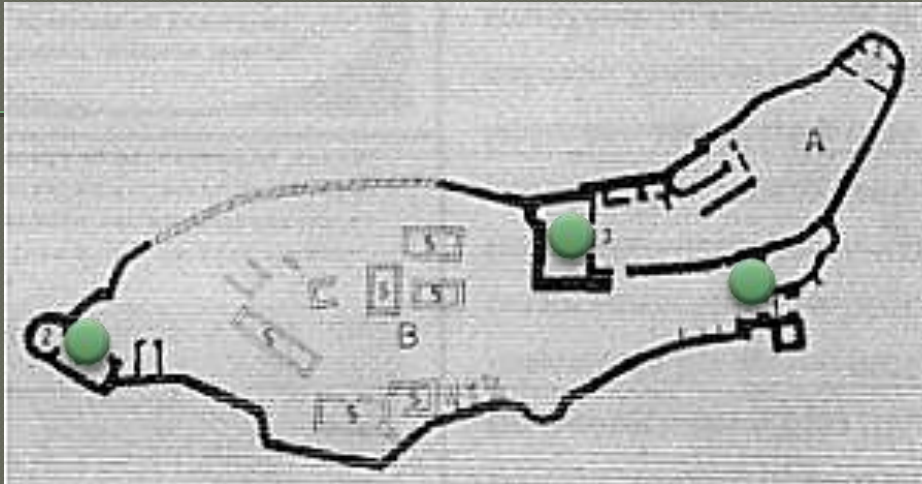

Κάστρο Μυστρά

- Ο εσωτερικός περίβολος είναι μικρότερος, με μόνο δύο κτίσματα σε ερειπιώδη κατάσταση. Αριστερά της πύλης εισόδου υψώνεται μεγάλο κτίριο με κινστέρνα στο ισόγειο, το οποίο θα μπορούσε να ταυτιστεί με την κατοικία του εκάστοτε στρατιωτικού διοικητή της ακρόπολης, το "φρουραρχείο", ενώ το μικρό δίδυμο ναΰδριο στο κέντρο του περιβόλου προοριζόταν για τις λατρευτικές ανάγκες των στρατιωτών.
- Στη βορειοδυτική πλευρά, όπου εντοπίζεται το υψηλότερο σημείο του λόφου του Μυστρά, υψώνεται δεύτερη βίγλα για την επίβλεψη των δυτικών πλαγιών του Ταΰγétου και την αποτελεσματικότερη, επομένως, αντιμετώπιση του ανυπότακτου σλαβικού φύλου των Μηλιγγών, που ήταν εγκατεστημένο στην ευρύτερη περιοχή.

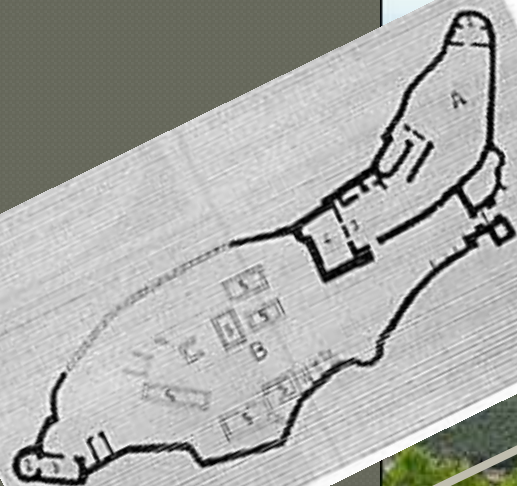
Κάστρο Μυστρά

A) Inner Curtain Wall
B) Outer Curtain Wall

- 1) Castle Gate
- 2) Watch Tower
- 3) Cistern
- 4) Garrison Headquarters
- 5) Other Garrison Buildings

A) Inner Curtain Wall
B) Outer Curtain Wall

- 1) Castle Gate
- 2) Watch Tower
- 3) Cistern
- 4) Garrison Headquarters
- 5) Other Garrison Buildings

**Ο περίδρομος
Η έπαλξη
Το θωράκιο
Ο πύργος**

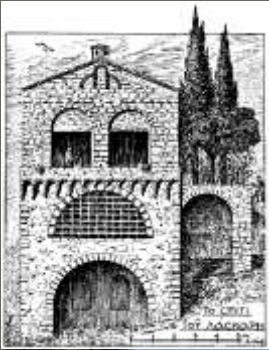
Τα σπίτια των αρχόντων

Το σπίτι του Λάσκαρη αναπαράσταση

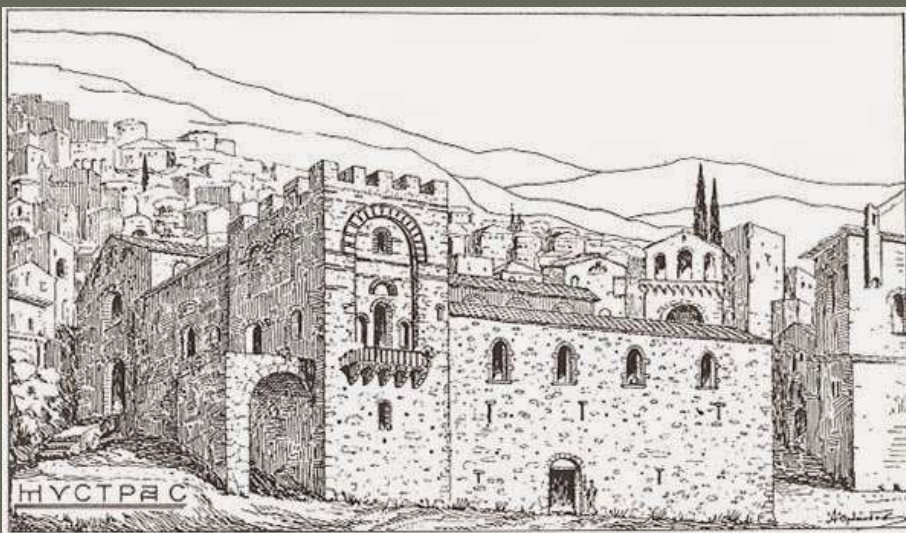
Το βυζαντινό σπίτι στο Μυστρά είναι λιθόκτιστο, γενικά σε ορθογώνιο μακρόστενο σχήμα, ανωγωνιάτωγο, με δεύτερο όροφο πάνω από το ισόγειο και κεραμωτή διρρηχτή στέγη.

Η οικία του Λάσκαρη

- Το βυζαντινό αρχοντικό
- Διώροφο : ισόγειο (σταύλος), α' όροφος (αποθήκη) και β' όροφος (κατοικία).
- Ηλιακός εξώστης και ενιαία αίθουσα.
- Τοξοστοιχίες και σταυροθόλια
- Φουρούσια

Το παλατάκι

Το λεγόμενο «παλατάκι» ή «αρχοντικό» του Μυστρά βρίσκεται στην Άνω πόλη.

Έχει αποδειχτεί ότι αποτελείται από δύο ενωμένα κτίρια διαφορετικής εποχής. Η βόρεια και η μεταγενέστερη νότια πτέρυγα, που στην ουσία είναι δύο μακρόστενοι χώροι με έναν πλευρικό χώρο η κάθε μία, έχουν σχηματίσει στο κέντρο μία μικρή εσωτερική αυλή. Έχει πύργο (κάστελλο) στη μία γωνιά και τρία πατώματα από τα οποία το μεσαίο είναι χαμηλοτάβανο. Ο τρίτος όροφος, το τρικλινάρι, ήταν ενιαίος χωρίς εσωτερικά χωρίσματα.

Το τρικλίνιο

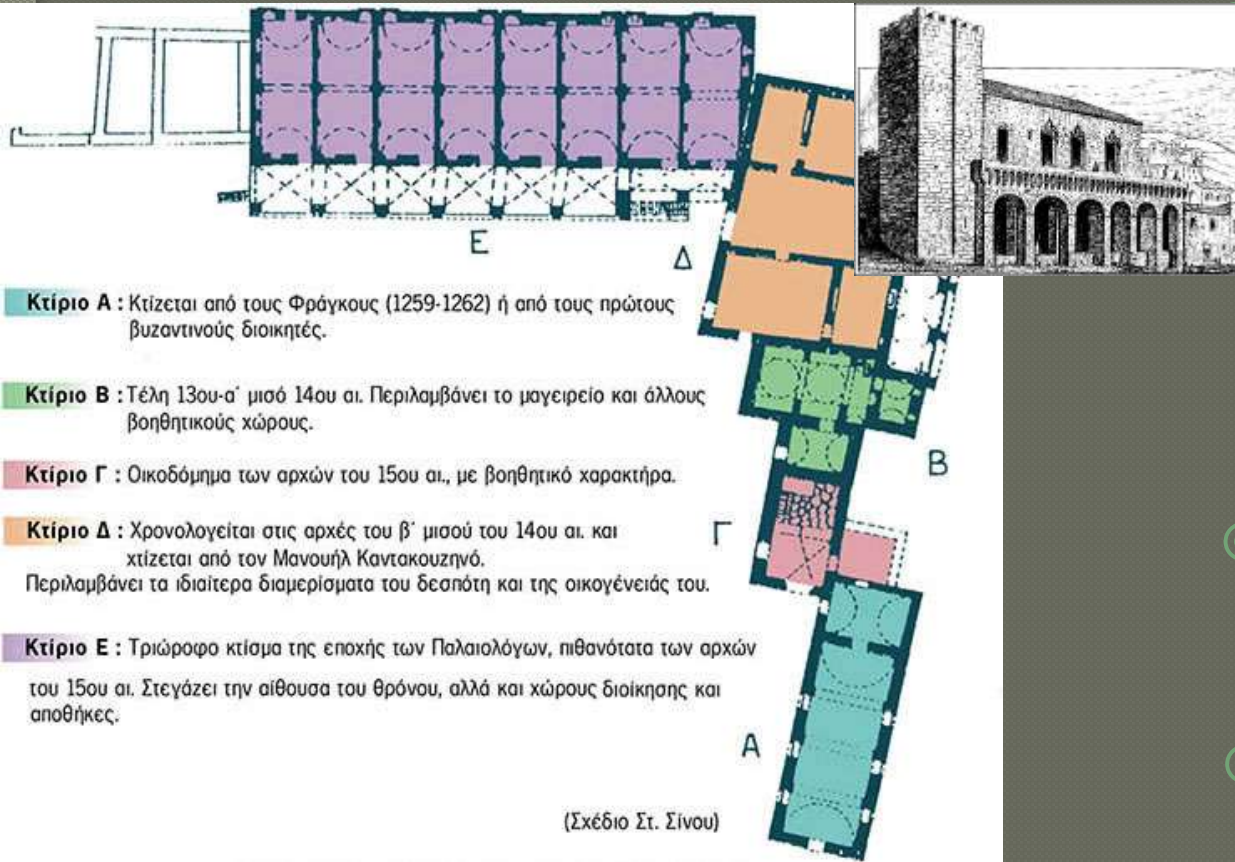
Το κυριότερο δωμάτιο του σπιτιού ήταν ο τρίκλινος ή τρικλινάριν, που συχνά βρισκόταν σε όροφο. Η στέγη του ήταν δικλινής, επίπεδη ή με τρούλο, θυμίζοντας εσωτερικό εκκλησίας. Γύρω του διατάσσονταν οι υπόλοιποι χώροι: τα δωμάτια των ανδρών και των παιδιών (κοιτώνες ή κουβούκλια), τα διαμερίσματα των γυναικών στο βάθος του σπιτιού με τον αργαλειό, η τραπεζαρία, οι χώροι υγιεινής (απόπατος, οικίσκος ή εξέδρα). Ο ηλιακός ήταν το μπαλκόνι του σπιτιού, κτιστός ή ξύλινος με καφασωτά, είτε σε προεξοχή από το κυρίως σπίτι είτε σε εσοχή του επάνω ορόφου.

Τα παλάτια του Μυστρά

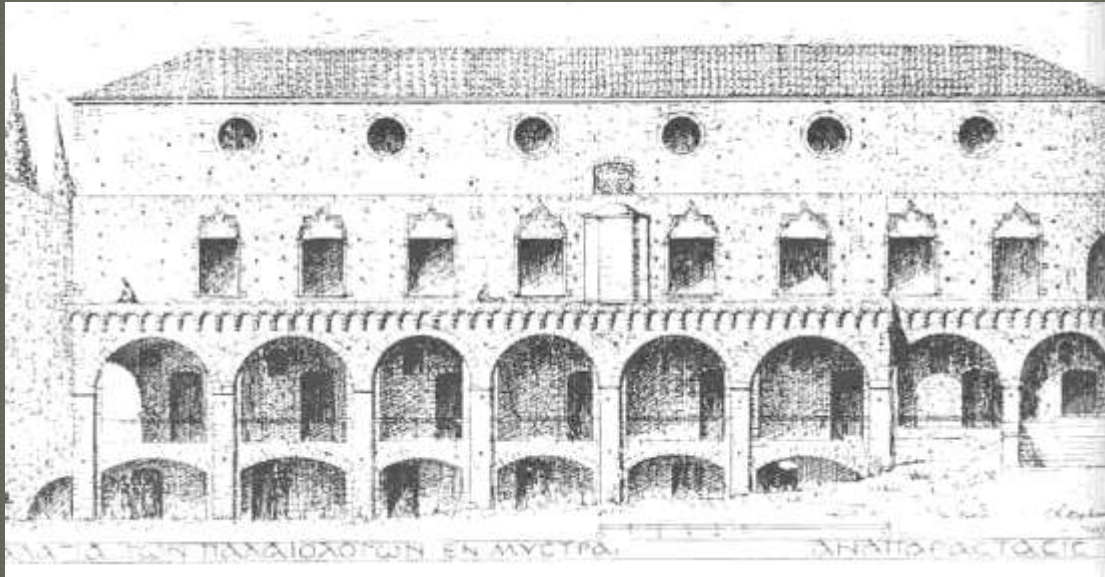
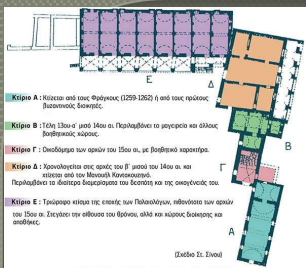
- Είναι χτισμένα στην Άνω Πόλη ή αριστοκρατική Χώρα.
 - Εδώ στεγαζόταν το διοικητικό κέντρο, το φόρο των Βυζαντινών, με τη μεγάλη πλατεία.
- Δύο καστρόπορτες όριζαν τη είσοδο στο χώρο : η πύλη τα Μονεμβασίας και η πύλη του Ναυπλίου.
- Το συγκρότημα σχηματίζει δύο πτέρυγες σε σχήμα Γ που διαμορφώθηκαν προοδευτικά.

Η ΒΑ πτέρυγα

- Χτίσθηκε τον 13^ο και 14^ο αιώνα.
- Το κτίριο Α' είναι το φράγκικο, διώροφο με τριώροφο δυτικά πύργο.
- Το κτίριο Δ' είναι του Μανουήλ Καντακουζηνού.
- Εξι δωμάτια σε κάθε πάτωμα, το μεσαίο επάνω παρεκκλήσιο.
- Αναστηλωμένη στοά στη Β. πλευρά με εξώστη (ηλιακό).

Η ΒΔ πτέρυγα

- Χτίσθηκε επί Θεοδώρου παλιολόγου.
- Έχει μήκος 37 και πλάτος 16,5 μ. με ημιυπόγειο, υερυψωμένο υπόγειο και άνω όροφο.
- Στοά σε όλο το μήκος της πρόσοψης.
- Ο άνω όροφος είναι ο χρυσοτριβλινος, η αίθουσα του θρόνου.
- Υστερογοτθική τεχνοροπία στα τοξωτά παράθυρα.

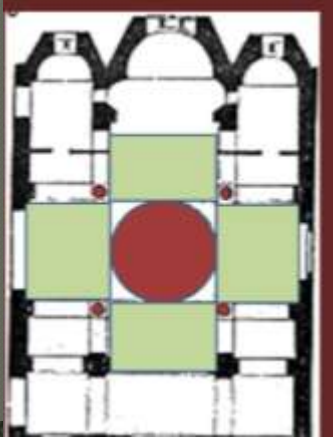
Εκκλησιαστική αρχιτεκτονική: ο «μεικτός τύπος» του Μυστρά»...

Ο ναός της Οδηγήτριας (Αφεντικό), ο πρώτος ναός «μεικτού τύπου» στον Μυστρά. 1310 περίπου, Μυστράς.

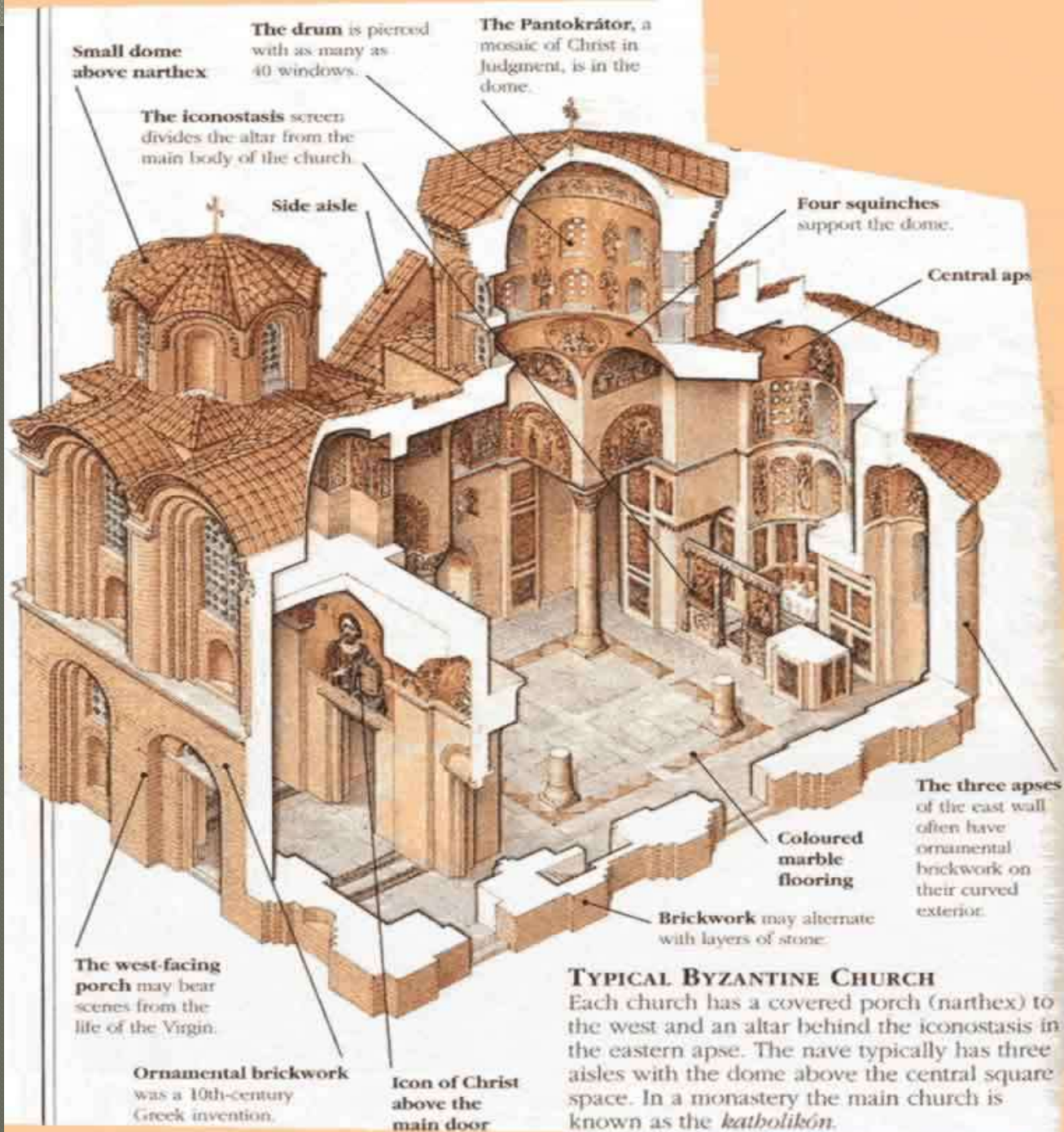
Στην αρχιτεκτονική των ναών κυριαρχεί ο λεγόμενος «μεικτός τύπος», ο οποίος συνδυάζει το ρυθμό της **τρίκλιτης βασιλικής** (ορθογώνιοι ναοί που χωρίζονται με δύο σειρές κίωνων σε τρία μέρη, τα κλίτη), στο ισόγειο, με αυτόν του **σταυροειδούς εγγεγραμμένου** (η στέγη του ναού σχηματίζει το σχήμα του σταυρού, κέντρο του οποίου είναι ο τρούλος) με πέντε τρούλους, στο υπερώον («γυναικωνίτης»), το οποίο ονομάζεται και «περίπατος» και προορίζεται πιθανότατα για τα μέλη της άρχουσας τάξης του Μυστρά. Ο πρώτος ναός αυτού του τύπου που χτίζεται στην καστροπολιτεία, είναι η Οδηγήτρια (Αφεντικό) (1310 περίπου), για να ακολουθήσει έναν αιώνα σχεδόν αργότερα η Παντάνασσα (1428).

Σταυροειδής εγγεγραμμένος

Ο όρος "σταυροειδής εγγεγραμμένος" ναός περιλαμβάνει κανονικά όλους τους ναούς, που ο χώρος τους διατάσσεται έτσι, ώστε να σχηματίζεται στο εσωτερικό και στις στέγες σταυρός, που εγγράφεται σε ορθογώνιο. Ο τύπος αυτός γνώρισε διάφορες φάσεις, ως την εποχή της μακεδονικής δυναστείας (867-1054), όταν εμφανίστηκε ο πλήρως απορτισμένος σταυροειδής εγγεγραμμένος με τρούλο, που στηρίζεται σε δύο ή τέσσερα ελεύθερα στηρίγματα, ναός. Διάφορες παραλλαγές του βασικού αυτού τύπου αναπτύχθηκαν στα επόμενα χρόνια.

TYPICAL BYZANTINE CHURCH

Each church has a covered porch (narthex) to the west and an altar behind the iconostasis in the eastern apse. The nave typically has three aisles with the dome above the central square space. In a monastery the main church is known as the *katholikón*.

Η μονή Φιλοσόφου

Η παλαιά Μονή Φιλοσόφου είναι η πιο ιστορική και παλαιά μονή της Αρκαδίας και από τα παλαιότερα βυζαντινά μνημεία της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 963 από τον Ιωάννη Λαμπαρδόπουλο από τη Δημητσάνα, τον επονομαζόμενο «φιλόσοφο», ο οποίος ήταν γραμματέας («*Πρωτοκρίτης*») του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά. Από το προσωνύμιό του πήρε και η Μονή το όνομά της. Ήταν χτισμένη στο εσωτερικό μιας σπηλιάς, πάνω από μια απόκρημνη χαράδρα και σήμερα διατηρείται μόνο ένα μικρό εκκλησάκι Βυζαντινής τεχνοτροπίας του 10ου αιώνα με τις αξιόλογες τοιχογραφίες του. Είναι ναός εγγεγραμμένος τετράστηλος σταυροειδής με οκτάπλευρο τρούλο. Από την υπόλοιπη μονή σώζονται μόνο ερείπια κελλιών και άλλων κτισμάτων, καθώς και μια στέρνα.

Η Αγία Σοφία

Η Αγία Σοφία, στη συνοικία των παλατιών, ταυτίζεται με το καθολικό της πατριαρχικής Μονής του Ζωοδότη Χριστού, που ίδρυσε στα μέσα του 14ου αιώνα ο πρώτος Δεσπότης του Μυστρά Μανουήλ Καντακουζηνός, του οποίου τα μονογράμματα διαβάζονται στα επίκρανα των δυτικών ψευτοπαραστάδων και των κιόνων.

Η Αγία Σοφία

Ο αρχικός ναός ήταν δικιόνιος σταυροειδής εγγεγραμμένος, στον οποίο αργότερα προστέθηκαν ευρύχωρος νάρθηκας με τρούλο, παρεκκλήσια, κωδωνοστάσιο και στοές. Η εκκλησία είναι κτισμένη στο μεγαλύτερο μέρος της με το συνηθισμένο στη νότια Ελλάδα πλινθοπερίκλειστο σύστημα τοιχοποιίας.

Στο εσωτερικό της σώζεται αποσπασματικά **τοιχογραφίες**, που χρονολογούνται στην περίοδο 1348-1354. Ανάμεσα στις παραστάσεις ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η απεικόνιση του ένθρονου Χριστού στην κόγχη του Ιερού Βήματος.

Η Παντάνασσα

Η Παντάνασσα, καθολικό της ομώνυμης μονής και ίδρυμα του πρωτοστράτορα και καθολικού μεσάζοντα του Δεσποτάτου του Μορέως Ιωάννη Φραγκόπουλου, εγκαινιάστηκε το Σεπτέμβριο του 1428. Το μνημείο ανήκει στο λεγόμενο **"μεικτό τύπο του Μυστρά"**, που συνδυάζει τους ρυθμούς της τρίκλιτης βασιλικής με **νάρθηκα στο ισόγειο και του πεντάτρουλου σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού στον όροφο**. Είναι κτισμένο κατά το πλινθοπερίκλειστο σύστημα, με εμφανή γοτθικά στοιχεία κυρίως στη δυτική όψη και στο κωδωνοστάσιο, στο πλαίσιο των στενών σχέσεων με τη Δύση. Στοές διαμορφώνονταν στη βόρεια και δυτική πλευρά, από τις οποίες σώζεται μόνο η πρώτη, σκεπασμένη με χαμηλούς θόλους και τρούλο στο κέντρο.

Τα οξυκόρυφα γοθτικά
τόξα με τα ανθέμια και η
ανάγλυφη γιρλάντα στην
ανατολική πλευρά της
Παντάνασσας, καθώς και
οι πυργίσκοι του
κωδωνοστασίου του ιδίου
ναού, είναι στοιχεία
δυτικής επιρροής.
1428, Παντάνασσα

Η μητρόπολη Αγ. Δημήτριος

Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού ήταν αρχικά αυτός της τρίκλιτης βασιλικής. Η διαίρεση σε κλίτη γινόταν με δύο σειρές κιόνων. Το 15ο αιώνα, ο μητροπολίτης Ματθαίος προσπάθησε να προσαρμόσει το σχέδιο της εκκλησίας στο πρότυπο του Αφεντικού. Έτσι πρόσθεσε και δεύτερο όροφο με πέντε τρούλους, από τους οποίους ο κεντρικός στηριζόταν σε τέσσερις πεσσούς. Αυτοί, με τη σειρά τους, μετέφεραν το βάρος τους στις δύο κιονοστοιχίες του ισόγειου. **Ο Άγιος Δημήτριος, μετά από αυτές τις αλλαγές, πήρε τη μορφή τρίκλιτης βασιλικής στο ισόγειο και ναού σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο στον όροφο.** Η μετατροπή έγινε πρόχειρα κι αλλοίωσε τις αναλογίες αλλά και το ζωγραφικό διάκοσμο του μνημείου.